

ПО 8 Експериментальна психологія

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Освітня програма	<i>Прикладна психологія</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3кред. ЄКТС / 90 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>ДКР, залік</i>
Розклад занять	<i>rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>http://psy.kpi.ua/vikladachi/</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Вивчення особливостей застосування експериментального методу в психології є важливим компонентом професійної підготовки психолога, що допомагає йому дослідити не тільки ті чи інші психічні явища, а й причини їх виникнення, науково обґрунтовано прогнозувати прояви певних психічних закономірностей. Експериментальна психологія є однією із найцікавіших і водночас найскладніших для розуміння галузей психологічної науки. Володіння нормативами експериментальної психології забезпечує здобувачу вищої освіти орієнтування у методології та методах вивчення особистості. Саме тому курс «Експериментальна психологія» є одним із базових у підготовці психологів. Вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» передбачає оволодіння знаннями, уміннями і навичками самостійно проводити експериментально-психологічні дослідження. А саме: здійснювати планування експериментального дослідження психіки, організацію умов його проведення, проводити протоколювання подій експерименту та оформлення експериментальної документації, подавати та аналізувати отримані експериментальні дані та адекватно їх інтерпретувати, робити логічні висновки щодо перевірки гіпотези дослідження, оформляти письмовий звіт. Самостійна дослідницька діяльність потребує освоєння етичних аспектів проведення психологічного дослідження: оцінку валідності проведених психологічних експериментів, достовірність отриманих результатів і можливості застосування їх у психологічній практиці.

Для успішної реалізації такої підготовки здобувачам вищої освіти потрібно опанувати основи методології наукового пізнання, методології проведення наукового експериментально-психологічного дослідження, ознайомитися з історичними причинами та науковими передумовами запровадження експерименту в психології, розвитком експериментального дослідження психіки у вітчизняній та зарубіжній психології, особливостями експериментального методу на сучасному етапі розвитку психологічної науки.

Навчальний процес включає в себе різноманітні форми та види роботи: будується на основі лекційних та семінарських занять; включає індивідуальну і групову роботу; роботу під

керівництвом викладача та самостійне опрацювання матеріалу; науково-дослідну та практичну роботу з попереднім плануванням та наступним контролем виконаних завдань.

У роботі зі здобувачами вищої освіти використовуються такі основні методи: лекція, розповідь, пояснення, обговорення; аналіз літератури; планування і проведення експериментальних досліджень обробка результатів власних психологічних досліджень;

Предметом навчальної дисципліни є планування, організація та проведення експериментів, обробка та інтерпретація експериментальних даних.

Метою викладання навчальної дисципліни «Експериментальна психологія» є формування компетенцій, що забезпечують розуміння теоретичних основ експериментальної психології та формування у здобувачів вищої освіти умінь самостійно планувати, проводити психологічні дослідження, оброблювати та презентувати їх результати.

Завдання дисципліни «Експериментальна психологія»: формувати знання щодо закономірностей, умов, принципів застосування експериментального методу в психології; розвивати вміння та навички проведення валідного експериментального дослідження психіки; формувати вміння, навички правильно та науково обґрунтовано пояснювати психологічні факти, певні прояви особистості на основі експериментальних даних.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі **програмні результати навчання**:

- здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН 3).
- формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження (ПРН).
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання(ПРН 9).
- рефлексувати можливості власного інтелектуального потенціалу для вирішення завдань професійної діяльності (ПРН 20).

У результаті засвоєння дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знати та розуміти предметну область та розуміти професійну діяльність (ЗК 2);
- вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення (ЗК 13);
- оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1);
- здатність використовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (ФК 5);
- здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження (ФК 6);
- здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (ФК 7).

Комунікація з викладачем є невід'ємною частиною освітнього процесу як під час навчальних занять, так і в межах консультацій, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Telegram.

Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни студенту бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Дисципліна «Експериментальна психологія» органічно зв'язана з усіма психологічними дисциплінами. Адекватне планування та проведення психологічних досліджень не можливе без опори на такі теоретичні дисципліни як «Загальна психологія з практикумом», «Анатомія і еволюція нервової системи», «Соціальна психологія», «Вікова психологія», «Методологія і методи психологічних досліджень». Дисципліна «Експериментальна психологія» ставить на меті інтеграцію та систематизацію знань та навичок отриманих здобувачами вищої освіти у ході засвоєння дисциплін практичної спрямованості.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опановувати дисципліни циклів загальної та професійної підготовки.

2. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології.	10			10
Тема 2. Історія становлення і розвитку експериментальної психології.	10			10
Тема 3. Методологічні аспекти психологічного дослідження. Етика наукового дослідження.	10	2		8
Тема 4. Сучасні наукові методи дослідження в психології. Неекспериментальні методи.	10			10
Тема 5. Експеримент. Його види. Експериментатор і випробуваний. Експериментальне спілкування.	10	2		8
Тема 6. Характеристика змінних, що застосовуються в експерименті. Способи контролю змінних.	10			10
Тема 7. Поняття про експериментальну вибірку, критерії та способи її створення	10			10
Тема 8. Планування експериментального дослідження. Експериментальні плани.	10	2		8
Тема 9. Процедурні аспекти експерименту. Організація та проведення експериментального дослідження.	10		2	8
Всього годин	90	6	2	82

3. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Важинський С.Е., Щербак Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
2. Галян О.І., Галян І.М. Експериментальна психологія. Київ, «Академвидав», 2012. 400 с.
3. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях : навч. посіб.. Київ : «ВД «Професіонал», 2017. 208 с.
4. Копець Л., Класичні експерименти в психології, навч. посіб., Видавництво: Києво – Могилянська академія, Київ, 2010, 283 с.
5. Максименко С. Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія: підручник Київ. Центр учб. л-ри, 2020. 360 с.

4.2 Допоміжна література:

1. «Актуальні проблеми психології». Наукові праці Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. URL: <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
2. Гірняк Г. С. Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Експериментальна психологія» для студентів спеціальності 053 «Психологія». Тернопіль: ВПЦ Економічна думка, 2018. 60 с
3. Климчук В. О. Математичні методи у психології: навч. посіб.; рец.: Н. В. Хазратова, М. М. Заброцький, О. Є. Івашко ; Житомир. держ. пед. ун-т ім. І. Франка, Соц.-психолог. ф-т. Київ: Освіта України, 2009. 280 с.
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. URL: <http://psylib.kiev.ua/>
6. American Psychologist. Journal of American Psychological Association. URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>
7. The Journal of Social Psychology. URL: <https://www.tandfonline.com/toc/vsoc20/current>
8. Social Psychologe/ Journal of British Psychological Society. URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/20448309>
9. Journal of Personality and Social Psychology. Journal of American Psychological Association. URL: <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	<p>Тема 3. Методологічні аспекти психологічного дослідження. Етика наукового дослідження</p> <p>Сучасні тенденції експериментальної психології. Основні принципи експериментальної психології.</p> <p>Загальне уявлення про методологію науки. Характеристика наукового дослідження та його етапи. Етика психологічного дослідження і проблема соціальної відповідальності дослідника.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дати визначення термінам «наука», «дослідник». 2. Запишіть та дайте пояснення (з прикладами) яким чином наукові результати по мірі узагальненості можна розташувати? 3. Метод та науковий підхід, дайте пояснення та наведіть приклади. 4. Висвітліть які класифікації наукових досліджень ви знаєте. 5. Назвіть основні етапи наукового дослідження. 6. Гіпотези та їх види. <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
2	<p>Тема 5. Експеримент. Його види. Експериментатор і випробуваний. Експериментальне спілкування</p> <p>Загальна характеристика психологічного експерименту. Аналіз видів психологічного експерименту. Переваги та недоліки методу психологічного експерименту. Характеристика етапів психологічного експерименту. Обробка і узагальнення результатів експериментального дослідження. Проблема інтерпретації результатів експериментального дослідження. Експериментальне спілкування. Експериментатор та досліджуваний в ситуації психологічного експерименту. Артефакти в експериментальному дослідженні.</p> <p>Завдання на СРС:</p>

	<p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. У чому полягає основне завдання психологічних експериментів? 2. Що собою уявляє експериментальний процес? 3. Багаторівневий та багатофакторний експеримент. 4. Відмінність лабораторного експерименту від природного експерименту. 5. Сутнісний зміст формувального та оперативного експерименту. 6. Артефакти психологічного експерименту: помилки, пов'язані з мотивацією випробуваного; помилки, пов'язані з впливом на випробуваного особистості експериментатора. 7. Комунікативні артефакти і засоби їх попередження. <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>
3	<p>Тема 8. Планування експериментального дослідження. Експериментальні плани Поняття про експериментальний план дослідження. Види експериментальних планів. Доекспериментальні та квазіекспериментальні плани. Плани ex-post-facto. Спеціальні методи планування експериментального дослідження.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Планування експериментального дослідження. 2. Експериментальні плани: дисперсійного аналізу; відбору суттєвих факторів; багатофакторного аналізу; отримання поверхні відгуку; динамічних задач планування; вивчення механізмів явищ; Побудови діаграм «склад — властивість», побудови діаграм «склад — стан». <p>II. Огляд основної та додаткової літератури по темі.</p>

Семінарські (практичні) заняття

Метою проведення семінарських занять є застосування отриманих знань лекційного матеріалу, вміння та навички самостійної роботи з підготовки до безпосередньої участі в семінарі-обговоренні; надбання здобувачами вищої освіти практичних навичок проведення експериментальних досліджень.

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

сформувані у здобувачів вищої освіти :

- Вміння: розрізняти рівні організації дослідження (рівні методів і методик); виокремлювати інваріанти дослідницьких методів в психології; відрізняти і застосовувати основні форми експериментального контролю і контролю за висновком; критично (професійно) оцінювати представлені в літературі дослідження; рецензувати експериментальні психологічні дослідження;
- Володіння: понятійним апаратом експериментальної психології для аналізу і систематизації психологічної інформації, пошуку нової наукової інформації для пояснення отриманих в ході експериментального дослідження даних; комунікативною компетентністю для встановлення необхідних довірчих відносин з учасниками досліджень; готовністю до проведення експериментальних досліджень відповідно до плану та програми.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
9	<p>Тема 9. Процедурні аспекти експерименту. Організація та проведення експериментального дослідження.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Етапи підготовки наукового експерименту. 2) Класична методика планування експериментальних досліджень. 3) Визначення основних статистичних характеристик вибіркової сукупності. 4) Апроксимація результатів експериментальних досліджень. 5) Регресивний аналіз результатів експериментальних досліджень. 6) Узагальнення результатів емпіричних досліджень. 7) Формулювання висновків експериментального дослідження. 8) Артефактні висновки та їх причини.

	<p>Завдання на СРС: Схарактеризуйте головні компоненти будь-якого експерименту:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) випробуваний, 2) експериментатор, 3) стимуляція (обраний експериментатором подразник, спрямований на випробуваного), 4) відповідь випробуваного на стимуляцію (його реакція), 5) умови досвіду (додаткові до стимуляції впливи на випробуваного, які можуть вплинути на його відповіді)
--	--

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання :

1	<p>Тема 1. Експериментальна психологія як наука. Сучасні дослідження експериментальної психології. Місце експериментальної психології в системі наук. Основні передумови запровадження «експерименту» в психології; предмет «експериментальної психології», завдання «експериментальної психології»; експеримент та емпірія (емпірика).</p>
2	<p>Тема 2. Історія становлення і розвитку експериментальної психології Історія становлення та розвиток експериментального метода в психології та її предмету як системи всіх знань, отриманих на основі експериментального вивчення поведінки людини і тварин. Розвиток експериментальної психології в Україні.</p>
3	<p>Тема 4. Сучасні наукові методи дослідження в психології. Неекспериментальні методи Загальнонаукові дослідницькі методи (теоретичні, емпіричні, моделювання). Класифікація методів психологічного дослідження. Неекспериментальні методи в психології: спостереження, бесіда, опитування, тести.</p>
4	<p>Тема 6. Характеристика змінних, що застосовуються в експерименті. Способи контролю змінних Поняття змінної в психологічному дослідженні. Види змінних. Незалежні змінні та їх види. Залежні змінні та їх характеристики. Проміжні змінні та їх особливості. Змінні, що контролюються. Основні способи контролю впливу зовнішніх та внутрішніх додаткових змінних в експерименті.</p>
5	<p>Тема 7. Поняття про експериментальну вибірку, критерії та способи її створення Генеральна сукупність і експериментальна вибірка. Репрезентативність вибірки. Стратегії відбору досліджуваних в експериментальну вибірку. Переваги експерименту з великою кількістю досліджуваних</p>

Використання методів самостійної роботи здобувачів вищої освіти по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації, конспектування першоджерел, ведення психологічного словнику термінів, написання доповідей, рефератів.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
 - самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
 - конспектування літературних джерел;
 - роботи з довідковою літературою.
- Для самостійної роботи необхідно:
- добрати до теми необхідну літературу і ґрунтовно її вивчити;
 - узагальнити вивчений матеріал, зіставити розглянуті в літературі і в лекції поняття і теорії (з відповідними посиланнями на авторів);
 - виконати практичні завдання і тести для контролю знань;

- сформулювати експериментальну гіпотезу, скласти план перевірки цієї гіпотези відповідно до вимог підготовчого етапу експериментального дослідження; реалізувати план і обробити отримані результати.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг здобувача вищої освіти формують: робота на семінарах, вчасна здача відповідей на ДКР. Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Відвідуваність і виконання завдань

Здобувачам вищої освіти важливо відвідувати лекції, оскільки на них висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал в обсязі, достатньому для опанування дисципліни студентом, що дасть змогу краще підготуватись до семінарського заняття і в цілому опанувати дану дисципліну. Відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно. Активна участь здобувача вищої освіти на семінарському занятті є обов'язковою. Графік консультацій, доступний на сайті кафедри психології та педагогіки, але викладач сам призначає здобувачам вищої освіти час консультації в індивідуальному порядку.

Тема і завдання для семінарського заняття передбачені робочою програмою дисципліни (силабусом), доступною на сайті кафедри психології та педагогіки.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем кредитного модуля «Експериментальна психологія». На семінарському занятті здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету. При освоєнні дисципліни здобувачі вищої освіти користуються такими основними засобами роботи: підручниками, посібниками, періодичними виданнями, словниками, інструктивно-методичними матеріалами до семінарських занять; інформацією з мережі Internet; відеозаписами.

Комп'ютерне забезпечення. При підготовці до занять практичного курсу, а також безпосередньо на семінарському занятті здобувачі вищої освіти користуються комп'ютерами для таких видів роботи: оформлення звітів; отримання інформації з мережі Internet; проведення психодіагностичного обстеження; статистичної обробки даних власних експериментальних досліджень; перегляду навчальних відеозаписів.

На семінарському занятті використовуються методи: диспут, робота парами, тріадами, круглий стіл, ситуаційні задачі; групові дискусії при вивченні проблемних питань. На семінарському занятті проводиться усне опитування і тестування здобувачів вищої освіти. Готуючись до семінарського заняття, студент має чітко усвідомлювати зміст запитань, дати розгорнуту відповідь на них та/або відповісти на тестові завдання. Під час семінарського заняття викладач резюмує сильні і слабкі місця у доповідях здобувачів вищої освіти, вказує на помилки, якщо такі є, дає відповіді на додаткові питання здобувачів вищої освіти з теми семінарського заняття. Поточний контроль проводиться на всіх видах аудиторних занять, основна мета якого – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи. Форми поточного контролю: усне опитування, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарському занятті.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, домашня контрольна робота.](#)

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії на семінарському занятті;
- 2) виконання ДКР.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Здобувач вищої освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених РП завдань.](#)

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувача освіти м

Вивчення курсу «Експериментальна психологія» передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти системи знань за темами під час лекційних та семінарського заняття, самостійної та індивідуальної роботи. За результатами самостійної роботи від здобувача вищої освіти вимагається підготовка ДКР.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи здобувачів вищої освіти з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття здобувач вищої освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал, при виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач вищої освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання.

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками: підготовка теоретичних питань до практичних занять; підготовка рефератів та тематичних повідомлень; конспектування та аналіз першоджерел; підготовка практичних завдань до семінарських занять (в тому числі структурно -методологічний аналіз досліджень, проведених іншими авторами); планування і проведення експериментальних досліджень; обробка результатів психологічних досліджень; підготовка звітів, за результатами виконання практичних завдань; виконання ДКР; підготовка до заліку.

Підготовка теоретичних питань до семінарських занять передбачає опрацювання питань, які повністю або частково розглядаються на лекції або виносяться на самостійне опрацювання. Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані семінарського заняття. Складіть для себе план (простий або складний) відповіді на кожне питання. Визначте основні поняття, які ви повинні засвоїти, проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями ви можете звернутися на консультації до викладача.

Наявність письмового звіту з базових видів самостійної роботи (ДКР) є обов'язковою, оскільки є базовою підставою для оцінювання роботи здобувача освіти.

Підготовка усних виступів, в тому числі захистів та презентацій власної дослідницької роботи, а також презентацій рефератів і тематичних повідомлень передбачає вміння презентувати зроблене на загал та захистити результати своєї роботи. Додатки 2,3.

Підготовка до заліку має на меті узагальнення та систематизацію знань з дисципліни у цілому. При підготовці перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками. Визначте рівень знань з кожного питання. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих досліджень тощо). Якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри психології та педагогіки, к. психол.н., доцентом Сербовою Ольгою Вікторівною

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 10 від 10.05.2023 р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 11 від 27.06.2023 р.)

**Рейтингова система оцінювання результатів навчання
(для здобувачів вищої освіти денної форми)**

Рейтинг здобувача вищої освіти з дисципліни «Експериментальна психологія» складається з балів, що отримуються за:

- 1) відповіді та доповнення відповідей інших здобувачів вищої освіти у процесі дискусії на семінарському занятті;
- 2) виконання домашньої контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Робота на семінарських (практичних) заняттях (максимальна кількість балів складає 20 (кількість балів на 1 занятті – 20):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших студентів у процесі дискусії	15-20
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	8-14
надання відповідей з чисельними значними похибками або вирішення задачі з грубими помилками, вирішення задачі без обґрунтування	1-7
відсутність відповіді, ухилення від участі у семінарському занятті	0

2 Виконання домашньої контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 80):

Домашня контрольна робота включає 4 питання, що є елементами кожного теоретичного розділу навчальної дисципліни. Виконання ДКР полягає в розгорнутій письмовій відповіді на кожне з 4 питань певного варіанту. Варіант ДКР надається викладачем під лекційному занятті або визначається рандомно.

Орієнтовний перелік питань до ДКР та вимоги до оформлення наведено у додатку 3.

Кожне питання ДКР оцінюється в 20 балів, таким чином максимальна оцінка за виконання ДКР складає 80 балів.

Критерії оцінювання кожного питання ДКР:

Повна, аргументована, логічно викладена відповідь. Наведено приклади та обґрунтування	16-20
правильна відповідь з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді	7-15
відповідь з чисельними значними помилками, відповідь неповна, без обґрунтування	1-7
відсутність відповіді	0

Приклад варіанту ДКР:

Варіант 1

1. Підходи до розуміння предмету експериментальної психології.
2. Загальнонаукові дослідницькі методи (теоретичні, емпіричні, моделювання).
3. Стратегії відбору досліджуваних в експериментальну вибірку.
4. Завдання: Постановка наукової проблеми (з обраної теми дослідження): формулювання теми дослідження; формулювання загальної гіпотези; визначення об'єкта та предмета дослідження; формулювання загальної мети дослідження.

Варіант 2

1. Розвиток експериментальної психології в Україні.
2. Класифікація методів психологічного дослідження.
3. Охарактеризуйте три основні види змінних експерименту: незалежну; залежну; додаткову (зовнішню).
4. **Завдання:** Проаналізуйте експеримент (тема на вибір здобувача вищої освіти) та дайте письмову відповідь на запитання: 1. Як була сформульована гіпотеза дослідження? 2. Що виступало в ролі незалежної змінної? Скільки вона має рівнів? 3. Що виступало в ролі залежної змінної? 4. Як вимірювалась залежна змінна?

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 20 + 80 = 100 \text{ балів.}$$

Студенти, які набрали протягом семестру **60 і більше балів** мають можливості:

а) отримати залікову оцінку (залік) відповідно до набраного рейтингу (рейтингові бали переводяться до оцінки згідно із таблицею та заносяться до відомості семестрового контролю);

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки (при цьому попередній рейтинг студента з дисципліни скасовується і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи).

Студенти, які набрали протягом семестру менше **60 балів, але виконали умови допуску**, виконують залікову контрольну роботу.

Залікова контрольна робота складається з 50 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни та виконується письмово.

Залікова контрольна робота проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається студентам лише під час проведення заліку. Тривалість ЗКР – 60 хвилин. Залікова контрольна робота містить 50 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Задача студента – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку студента) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Максимальна кількість балів складає **100** (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 2):

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 50)	2
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 50)	0

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи

1. Визначити цілі і завдання експериментальної психології.
2. Експеримент та емпірія (емпірика); сучасні дослідження експериментальної психології.
3. Яке місце займає експеримент у системі емпіричних методів дослідження психіки?
4. Дайте визначення термінам «наука», «дослідник».
5. Розвиток яких наук зумовив впровадження експерименту в психологію?
6. Підходи до розуміння предмету експериментальної психології.
7. Роль експериментального дослідження у здобутті наукових психологічних знань.
8. Висвітліть особливості становлення і розвитку експериментального дослідження психіки у вітчизняній психології.
9. Назвіть основні тенденції розвитку сучасної вітчизняної експериментальної психології.
10. Емпіричні методи в психологічному дослідженні.
11. Загальне уявлення про методологію науки. Наукове дослідження.
12. Етапи наукового дослідження.
13. Гіпотеза та її види.
14. Висвітліть які класифікації наукових досліджень ви знаєте.
15. Спостереження як метод цілеспрямованого пізнання людини та сприяти розвитку спостережливості як професійної якості.
16. Предмет та об'єкт спостереження.
17. Види спостереження.
18. Основні властивості наукового спостереження. Переваги і недоліки методу спостереження.
19. Інтерв'ювання як різновид усного опитувального діагностичного методу; класифікації та види інтерв'ю.
20. Послідовність проведення інтерв'ю; телефонне опитування як різновид інтерв'ю.
21. Загальна характеристика і види бесіди; опитування.
22. Експериментальний процес. Основне завдання психологічних експериментів.
23. Види експериментальних досліджень.
24. Відмінність лабораторного експерименту від природного експерименту.
25. Сутнісний зміст формувального та оперативного експерименту.
26. Переваги та проблеми експериментального дослідження психіки.
27. Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: дисперсійного аналізу.
28. Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: відбору суттєвих факторів.
29. Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: багатofакторного аналізу.
30. Планування експериментального дослідження, експериментальні плани: динамічних задач планування; вивчення механізмів явищ; побудови діаграм «склад — властивість», побудови діаграм «склад — стан».
31. Підготовчий етап експерименту в психології.
32. Теоретичний етап дослідження.
33. Експериментальний етап дослідження.
34. Інтерпретаційний етап експериментального дослідження.
35. Етапи: мета, завдання та обґрунтування об'єму експерименту
36. Вибір змінних факторів; визначення кількості дослідів та послідовності зміни факторів.
37. Вибір кроку зміни факторів, визначення інтервалів між майбутніми експериментальними точками.
38. Обґрунтування вибору засобів для вимірювання.
39. Опис проведення експерименту; обґрунтування вибору способів оброблення та аналізу результатів експерименту.
40. Основні способи вимірювання.

Зразок оформлення титульної сторінки домашньої контрольної роботи та вимоги до виконання ДКР

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Факультет соціології і права
Кафедра психології та педагогіки

Домашня контрольна робота
З дисципліни «Експериментальна психологія»

Варіант №

Здобувач вищої освіти

ПІБ

групи: _____

Перевірив: ПІБ викладача

кафедри психології та педагогіки ФСП

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ДКР

Варіант ДКР надається викладачем на лекційному заняття та/або обирається рандомно. Студенти подають ДКР за 2 тижні до заліку.

Загальний обсяг ДКР 5-8 сторінок друкованого тексту українською мовою формату А4 тексту у редакторі Word

Стандарти: кегель – 14pt, міжрядковий інтервал – 1,5, шрифт Times New Roman, абзацний відступ – 1,25 см, поля: верхнє – 2 см, нижнє – 2 см, ліворуч – 3 см, праворуч – 1,5 см. Обов'язкова нумерація сторінок.

ДКР обов'язково повинна мати титульну сторінку, на якій розміщуються такі реквізити: назва університету, в наступному рядку – назва кафедри. Далі розміщується варіант, відомості про автора, місце й рік виконання реферату.

Відповідь на кожне питання має починатися з нового аркушу із зазначеним номером та сформульованою назвою. Необхідно глибоко та стисло розкрити поставлені питання; зазначити порядковими номерами посилання на використані літературні джерела (сайти). Крім узагальнень, бажано викласти власний погляд на проблему. Список використаних джерел оформлюється за вимогами ДСТУ 8302:2015, з якими можна ознайомитись за посиланням: <https://drive.google.com/file/d/0B1Ugk1fhA47Ha1NfZkIYZ3QzeEU/view?resourcekey=0-x51fNY74izbW1aYVTCrWdw>

Орієнтовний перелік питань до ДКР

1. Підходи до розуміння предмету експериментальної психології.
2. Висвітліть особливості становлення і розвитку експериментального дослідження психіки у вітчизняній психології.
3. Назвіть основні тенденції розвитку сучасної вітчизняної експериментальної психології.
4. Становлення відомих шкіл експериментальної психології як відповідь на виклики наукового і соціального прогресу людства.
5. Запишіть та дайте пояснення (з прикладами) яким чином наукові результати по мірі узагальненості можна розташувати?
6. Метод та науковий підхід, дайте пояснення та наведіть приклади.
7. Висвітліть які класифікації наукових досліджень ви знаєте.
8. Спеціальні методи дослідження в експериментальній психології.
9. Кількісні і якісні методи експериментального дослідження.
10. Стандартизовані й нестандартизовані методи та типи даних, які отримують за їх допомогою.
11. Назвіть основні етапи наукового дослідження.
12. Гіпотези та їх види.
13. Сутність методу спостереження. Переваги та недоліки методу спостереження.
14. Бесіда та правила її проведення.
15. Поняття про метод опитування. Види і типи опитування.
16. Структура психологічного тесту. Види тестів.
17. . Багаторівневий та багатофакторний експеримент.
18. Відмінність лабораторного експерименту від природного експерименту.
19. Сутнісний зміст формувального та оперативного експерименту.
20. Артефакти психологічного експерименту: помилки, пов'язані з мотивацією випробуваного; помилки, пов'язані з впливом на випробуваного особистості експериментатора.
21. Комунікативні артефакти і засоби їх попередження.
22. Охарактеризуйте три основні види змінних експерименту: незалежну; залежну; додаткову (зовнішню).
23. Експериментальний контроль змінних.

24. Планування експериментального дослідження.
25. Експериментальні плани: дисперсійного аналізу; відбору суттєвих факторів; багатофакторного аналізу.
26. Побудова діаграм «склад — властивість», побудови діаграм «склад — стан».
27. Етапи проведення експериментального дослідження.
28. Проаналізуйте, які етичні проблеми виникають у експериментальних дослідженнях?
29. Розкрийте основні способи вимірювань.
30. Особистість експериментатора та стиль його діяльності. Дотримання загальних моральних стандартів.
31. Структура фахової компетентності експериментатора.
32. Соціальна відповідальність експериментатора.
33. Особистість випробуваного та особливості його участі в експерименті.
34. Стили взаємодії експериментатора і випробуваних у процесі спільної діяльності.
35. Регресивний аналіз результатів експериментальних досліджень.
36. Узагальнення результатів емпіричних досліджень.
37. Формулювання висновків експериментального дослідження.
38. Артефактні висновки та їх причини.
39. Визначити особливості планування різних типів кореляційного дослідження.
40. Проаналізуйте різні підходи до розуміння сутності експерименту і його структури.

Завдання: Проаналізуйте експеримент (тема на вибір здобувача вищої освіти) та дайте письмову відповідь на запитання: 1. Як була сформульована гіпотеза дослідження? 2. Що виступало в ролі незалежної змінної? Скільки вона має рівнів? 3. Що виступало в ролі залежної змінної? 4. Як вимірювалась залежна змінна?

Завдання: Постановка наукової проблеми (з обраної теми дослідження); формулювання теми дослідження; формулювання загальної гіпотези; визначення об'єкта та предмета дослідження; формулювання загальної мети дослідження.